

RAPPORT 2025

Utveckla det brottsförebyggande arbetet och motverka felaktiga utbetalningar

FÄRDIGSTÄLLD: 2025-10-06

PUBLICERAD: 2025-10-10

DNR: MYH 2025/202

ISBN: 978-91-90048-46-7



Myndigheten för yrkeshögskolan

Sammanfattning

Myndigheten för yrkeshögskolan kan inledningsvis konstatera att de utbildningssystem som myndigheten ansvarar för innehåller ett antal riskreducerande faktorer. Utformningen av systemen och den långsiktighet som finns gör att risken minskar för att myndighetens utbildningsformer skulle väljas för att erhålla statsbidrag med bedrägligt syfte.

De risker Myndigheten för yrkeshögskolan ser för brottslighet står framför allt att finna i myndighetens kontroll av utbildningsanordnares redlighet och ekonomiska ställning. Myndigheten för yrkeshögskolan arbetar löpande med att förbättra och effektivisera samtliga processer som omfattas av fördelning av stöd, bland annat gör myndigheten vissa kontroller av de som ansöker om att få bedriva utbildning och erhålla statligt stöd och även kontroller vad gäller användningen av det bidrag som betalas ut. Myndigheten saknar dock vidare möjligheter till såväl förebyggande som löpande kontroller av den som ansöker att få bedriva utbildning och av den som bedriver utbildning.

Med syfte att förbättra myndighetens brottsförebyggande arbete efterfrågar Myndigheten för yrkeshögskolan ökade möjligheter att kunna förbättra prövningen och de förebyggande kontrollerna. Myndigheten anser bland annat att det vore önskvärt att utreda möjligheten att genomföra ägar- och ledningsprövning av den sökande och att utreda om det är lämpligt att det finns möjlighet att lägga utbildningar på entreprenad.

Vad gäller risker för felaktiga utbetalningar avser dessa primärt risken för att Myndigheten för yrkeshögskolan betalar ut statsbidrag baserat på felaktigt antal inrapporterade studerande. Myndigheten konstaterar att det finns goda möjligheter att arbeta med hanteringen av denna risk och att utveckla insatser för att minska risken. Bland annat har myndighetens digitalisering av den ekonomiska hanteringen medfört att myndigheten har bättre möjligheter till löpande kontroller och att risken för manuella fel minimerats. Myndigheten saknar dock möjlighet att hantera personuppgifter för studerande på tolkutbildningar inom folkbildningen vilket försvårar kontrollen avsevärt. Med anledning av detta kommer myndigheten att lämna en hemställan till regeringen avseende förändringar i förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan och i förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk för att möjliggöra hantering av personuppgifter.

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Uppdraget	4
1.2	Statsbidrag och särskilda medel	4
2	Risker kopplat till brottslighet och felaktiga utbetalningar	4
2.1	Riskreducerande faktorer i systemen	5
2.2	Risker	5
2.2.1	Risker för brottslighet	5
2.2.2	Risker för felaktiga utbetalningar	6
3	Åtgärder	7
3.1	Befintliga åtgärder	7
3.2	Utvecklingsbehov	7
3.3	Utredningsbehov	8
3.4	Behov av författningsändringar	9

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) fick i regleringsbrevet för 2025 i uppdrag att stärka sina åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar och utveckla det brottsförebyggande arbetet. Syftet med uppdraget är att myndigheten inom ramen för sitt uppdrag ska bidra till att förebygga och motverka välfärdsbrott, ekonomisk brottslighet och organiserad brottslighet. Kopplat till detta uppdrag ska myndigheten redovisa en analys av vilka möjligheter och hinder som myndigheten ser för att utveckla det brottsförebyggande arbetet och arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar samt vilka åtgärder som har vidtagits.

1.2 Statsbidrag och särskilda medel

Myndigheten för yrkeshögskolan hanterar och betalar statsbidrag och särskilda medel (fortsättningsvis benämnt statsbidrag) till yrkeshögskoleutbildningar och konst- och kulturutbildningar (ca 4 000 miljoner kronor), särskilt pedagogiskt stöd, svenska med yrkesinriktning samt tolkutbildningar inom folkbildningen (ca 60 miljoner kronor). Till detta tillkommer även utbetalningar till utbildningar inom den pilotverksamhet som pågår avseende nationell yrkesutbildning (100 miljoner kronor). Inom yrkeshögskolan bedrevs 2024 omkring 1 400 utbildningar (program)¹ av cirka 230 olika anordnare. Drygt 60 procent av anordnarna är privata organisationer. Flertalet utbildningsanordnare bedriver och ansvarar för en eller ett par utbildningar medan ett fåtal stora aktörer bedriver och ansvarar för en mycket stor andel av utbildningarna.

Vad gäller konst- och kulturutbildningar finns det ungefär 120 utbildningar som drivs av cirka 40 olika anordnare. Hälften av anordnarna driver endast en utbildning. Knappt hälften av anordnarna är aktiebolag medan resterande är stiftelser, fonder och ideella eller ekonomiska föreningar.

Tolkutbildningar inom folkbildningen drivs av folkhögskolor och studieförbund. Dessa erhåller statsbidrag även från Folkbildningsrådet och myndighetens bidrag delfinansierar tolkutbildningarna. Det är åtta anordnare som bedriver grundutbildning till kontakttolk medan tre anordnare driver teckenspråks- och dövblindtolkning, tolkutbildning för döva, teckenspråkslärare samt skrivtolk.

2 Risker kopplat till brottslighet och felaktiga utbetalningar

Myndigheten för yrkeshögskolan gör kontinuerligt riskanalyser av verksamheten, exempelvis via det löpande arbetet med riskhantering kopplat till förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Myndigheten gick i november 2024 med i nätverket Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen (MUR), och under arbetet med regeringsuppdraget kompletterade myndigheten befintliga riskanalyser med hjälp av analysmodellen Crime proofing (MUR).

Myndigheten använder sig av processbeskrivningar- och processkartor för utbetalning av statsbidrag som beskriver processerna inklusive risker och åtgärder för att motverka dessa. Dessa uppdateras löpande utifrån eventuell ny kunskap och gjorda erfarenheter.

¹ Unika utbildningar.

2.1 Riskreducerande faktorer i systemen

När Myndigheten för yrkeshögskolan bedömer vilka risker som finns för brottslighet inom utbildningssystemen som myndigheten ansvarar för, konstaterar myndigheten att systemen i sig innehåller ett antal riskreducerande faktorer. Utformningen av systemen och den långsiktighet som finns gör att myndigheten bedömer att risken för att utbildningsformerna skulle vara ett mål för bedrägliga syften är relativt liten.

En riskreducerande faktor är att det är en lång process tidsmässigt från ansökan till utbetalning². Processen innehåller dessutom många delmoment som utbildningsanordnaren behöver utföra. Det krävs ett tämligen omfattande arbete av en potentiell anordnare vid ansökan om att få bedriva en utbildning och erhålla statsbidrag. Vad gäller yrkeshögskolan ska ansökan bland annat vara förankrad i ett arbetsliv som behöver den kompetens som den tänkta utbildningen ska ge.

Vidare sker utbetalningar till utbildningarna fördelat under en längre tidsperiod vilket gör att det inte är möjligt att tillskansa sig snabba bidrag i brottsligt syfte. Utbetalningarna inom yrkeshögskolan sker efter rekvisition, och beloppet som utbetalas är baserat på hur många studerande som faktiskt bedriver studier vid rekvisitionstillfället. Myndigheten har personuppgifter på de som rapporteras som studerande (förutom för tolkutbildningar inom folkbildningen) vilket underlättar kontrollen av uppgifterna.

Vad gäller tolkutbildningar inom folkbildningen har processen en delvis annan karaktär än yrkeshögskolan och konst- och kulturutbildningar. De anordnare som bedriver dessa utbildningar är samtliga folkhögskolor och studieförbund som har beviljats anslag från Folkbildningsrådet. Myndigheten för yrkeshögskolan gör vad gäller dessa anordnare därmed inte en bedömning av anordnarkompetens och/eller finansiell status, utan beslutar endast om fördelning av statsbidrag.

2.2 Risker

2.2.1 Risker för brottslighet

För den som ansöker om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och få statsbidrag görs endast en tämligen begränsad kontroll av den sökande och det är *utbildningen som sådan som omfattas av beslutet*. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljar inte en anordnare tillstånd att bedriva utbildning, utan beslutar om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och beviljar statsbidrag för densamma. Den som anordnar en utbildning ansvarar för att utbildningen bedrivs i enlighet med beslutet om att utbildningen får ingå i yrkeshögskolan.

Myndigheten har verktyg för granskning och tillsyn och arbetar löpande med verksamheten för att öka kvaliteten i utbildningarna och kontrollera att regelverket följs under pågående utbildningar. Dock saknar myndigheten en vidare möjlighet av förebyggande kontroller av den som ansöker om att få bedriva utbildning. Varken lagen (2009:128) om yrkeshögskolan (YHL) eller förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF), möjliggör för förebyggande kontroller av den sökande. När en utbildning väl har startat och det finns antagna studerande uppstår en än mer komplex situation i det fall myndigheten upptäcker brister.

Myndigheten kan konstatera att det kopplat till ovanstående finns risker avseende följande:

- Utifrån begränsade möjligheter till kontroll av utbildningsanordnare finns en risk att olämpliga anordnare med avsikt att missbruka systemet har/får utbildningar som ingår i yrkeshögskolan och därmed erhåller statsbidrag.

² Gäller inte i samma utsträckning kurser inom yrkeshögskolan.

- Myndigheten kontrollerar anordnares ekonomiska förutsättningar vad gäller skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten samt om anordnaren är i likvidation eller försatt i konkurs. Regelverket möjliggör inte mer grundliga kontroller av en anordnares ekonomiska förutsättningar, vilket gör att risken med olämpliga utbildningsanordnare med ej tillfredsställande ekonomiska förutsättningar och erfarenhet av utbildning ökar.

Det finns i dagsläget möjlighet för anordnare med utbildningar som ingår i yrkeshögskolan, att låta själva genomförandet göras via entreprenad. Nedan några exempel på sådana situationer:

- en anordnare som fått flera beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan, kanske tillhandahåller några men inte alla utbildningar i egen regi och lägger ut en eller flera av utbildningarna på entreprenad
- en anordnare som fått beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan kanske har agerat som ombud för en aktör i stället för att aktören själv ansökt
- en anordnare som fått beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan upphandlar någon som kan genomföra utbildningen (vanligt förekommande hos kommuner och regioner).

Myndigheten för yrkeshögskolan har visserligen begränsade möjligheter men prövar den sökande bland annat utifrån organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. När en utbildningsanordnare lämnar genomförandet av utbildningen till en underentreprenör kan myndigheten utifrån nuvarande regelverk inte göra motsvarande kontroller av den underentreprenör som utbildningsanordnaren anlitar. Myndigheten gör i dessa fall alltså inte kontroller av slutmottagaren av statliga medel och har ofta inte kännedom om att utbildningen genomförs på entreprenad. Utbildningsanordnares användning av underentreprenörer medför därmed att myndigheten inte har någon kontroll av slutmottagaren av statsbidraget, vilket innebär en risk för att olämpliga aktörer får tillgång till statliga medel.

2.2.2 Risker för felaktiga utbetalningar

Vad gäller begreppet felaktig utbetalning definierar Myndigheten för yrkeshögskolan detta som en utbetalning som sker om det utbetalda beloppet blir för högt, för lågt eller i sin helhet fel i förhållande till gällande regler och villkor. Myndighetens utbetalningar till utbildningsanordnare har primärt antalet studerande som grund. Ett felaktigt inrapporterat antal studerande kan ske antingen av misstag eller med uppsåt och leder till en felaktig utbetalning.

Myndigheten beslutar om hur mycket statsbidrag en utbildning ska beviljas utifrån olika karakteristika på utbildningen och dess genomförande. Detta kan handla om behovet av antalet lärar- och handledartimmar, utbildningsspecifik utrustning och/eller särskilt anpassade och utrustade lokaler. Vid genomförandet av utbildningen finns risken att utbildningen inte bedrivs på det sätt som villkoren för statsbidragets anger, här primärt de villkor som ligger till grund för statsbidragets storlek.

Utbetalningar till utbildningsanordnare inom de utbildningsformer som myndigheten ansvarar för, baseras på antalet studerande vid utbildningarna vid rekvisitionstillfällena³. Utifrån detta finns risken att myndigheten betalar ut statsbidrag baserat på felaktigt inrapporterat antal studerande.

³ För yrkeshögskoleutbildningar och konst- och kulturutbildningar är antalet studerande basen för hela utbetalningen medan det för tolkutbildningar inom folkbildningen även finns andra faktorer som underlag för utbetalning.

Möjligheterna för myndigheten att göra kontroller av faktiskt antal studerande på såväl yrkeshögskoleutbildningar som konst- och kulturutbildningar förbättras från november 2025. Då kommer myndigheten att ha en koppling mellan studeranderegistret och folkbokföringen via Skatteverkets system Navet. Via Navet kan myndigheten säkerställa att en person som antagits existerar och är bosatt i Sverige.

Vad gäller tolkutbildningar inom folkbildningen har myndigheten dock inte möjlighet att inhämta dessa uppgifter vilket försvårar kontrollen av de studerande.

3 Åtgärder

3.1 Befintliga åtgärder

Myndigheten för yrkeshögskolan genomför kontroller av en anordnare avseende skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten samt om anordnaren är i likvidation eller försatt i konkurs. Kontrollerna görs vid bedömning av ansökan. Under pågående utbildning har myndigheten dock inget rättsligt stöd för att agera vid signaler om till exempel skatteskulder.

Vidare görs löpande systematiska kontroller av utbetalningar i relation till de studieresultat som utbildningsanordnaren rapporterat in. Kontrollerna fångar upp utbildningar med brister i studiedokumentation och eventuellt även brister vid rekvirering av statsbidrag. Vid myndighetens tillsyn kontrolleras även om utbildningen bedrivs på det sätt som villkoren för utbildningen anger (villkor som bland annat ligger till grund för att utbildningen ska ingå i yrkeshögskolan och storleken på beviljat statsbidrag).

Myndigheten konstaterar att det ibland sker inrapportering av felaktigt antal studerande av misstag eller av okunskap. Myndigheten arbetar därför aktivt med informationsinsatser till anordnare avseende rekvirering av statsbidrag. Detta görs bland annat via träffar och seminarium med anordnare samt löpande information via myndighetens webbsidor.

Myndigheten för yrkeshögskolan har genomfört ett omfattande arbete med att digitalisera statsbidragshanteringen för att få en digital obruten kedja med elektronisk rekvisitionshantering och minskade manuella moment i hanteringen. Digitaliseringen innebär att det bland annat finns automatiska beräkningar och inbyggda kontroller för maximala belopp samt att möjligheter till uppföljning och analys är samlat i myndighetens stödsystem för statsbidrag och utbetalningar. Digitaliseringen har inneburit att risken för felaktig hantering minskar och att förutsättningarna för en förbättrad kontroll av hanteringen blivit bättre.

I syfte att minska risken för oavsiktliga fel av anordnare som leder till felaktiga utbetalningar, arbetar myndigheten med att förenkla och förtydliga informationen om statsbidrags- och rekvisitionshantering.

3.2 Utvecklingsbehov

Verksamhetsövergripande analys

Myndigheten för yrkeshögskolan gör analyser och utvecklar underlag bland annat kopplat till ekonomisk brottslighet och risk för felaktiga utbetalningar. Dessa används bland annat för urval av vilka utbildningar som ska bli föremål för tillsyn, för konstruktion av modeller för statsbidragen och vid myndighetens bedömning av ansökningar. I nuläget arbetar inte myndigheten helt samlat med dessa analyser/underlag, och insatser baserat på analyserna är därmed inte nödvändigtvis synkade. Detta är ett utvecklingsområde där myndigheter ser att en effektivisering och ökad ändamålsenlighet skulle kunna göras.

Likartade modeller – synergieffekter

Myndigheten för yrkeshögskolan strävar efter att där så är ändamålsenligt, utforma hanteringen av statsbidragen för de olika utbildningsformerna på likartat sätt. Detta för att göra hanteringen effektiv och dra nytta av synergieffekter vid till exempel utveckling av både interna och externa digitala lösningar, men även för att förenkla anordnarnas administration. Detta gäller inte minst vid utformningen av hanteringen av nya utbildningsformer och utbildningsvarianter. Här kommer myndigheten att ha fortsatt fokus eftersom hanteringen i nuläget ser tämligen olika ut mellan yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och tolkutbildningar inom folkbildningen.

Fortsatt digitalisering

Myndigheten för yrkeshögskolan strävar efter att all hantering av statsbidragen ska ske i en obruten digital kedja och har kommit långt i den utvecklingen, men har ett fortsatt arbete att göra vad gäller digitalisering av myndighetens hantering av tolkutbildningar inom folkbildningen där den i stora delar i nuläget hanteras manuellt.

3.3 Utredningsbehov

Utbildningar på entreprenad

Det finns inte något i regelverket eller förarbetet som medger anordnare att använda sig av entreprenad, samtidigt uttrycks inget förbud mot den konstruktionen. Skälet till att det inte skett något resonemang i förarbetet kan vara att frågan inte varit aktuell men att situationen förändrats med tiden. Sedan Myndigheten för yrkeshögskolan bildades och volymen yrkeshögskoleutbildningar ökat har utvecklingen inom utbildningsområdet gått från idébärande aktörer nära arbetslivet till utbildningsanordnare som profession, vilket kan ha ökat det upplevda behovet av att lägga ut beviljade utbildningar på entreprenad.

Ur ett kontrollperspektiv kan det få oönskade konsekvenser när en utbildning läggs ut på entreprenad. Som tidigare beskrivits kan inte myndigheten säkerställa att den faktiska utbildningsanordnaren är lämplig och myndigheten kan inte heller kontrollera vem som är slutmottagare av statsbidraget. Vidare kan undersökning av brister, beslut om åtgärder och rättelse av brister försvåras av att det faktiska problemet ligger hos entreprenören, då det blir en flerstegskedja i utredning och åtgärder.

Myndigheten menar därför att det finns skäl att utreda om det fortsättningsvis ska vara tillåtet för anordnaren att låta någon annan organisation genomföra utbildningen. I en sådan utredning bör kommuners användning av underentreprenör särskilt uppmärksammas. I många fall är inte kommunen genomförare av yrkeshögskoleutbildning utan genomförandet upphandlas av kommunen.

I de fall entreprenadskap ska vara möjligt bör det övervägas om det föreligger behov av reglering. Det bör i detta fall finnas verktyg för att eventuellt pröva en entreprenör på samma sätt som anordnare provas.

Ägar- och ledningsprövning

Varken YHL eller YHF möjliggör idag kontroll av anordnare för att undvika att oseriösa aktörer tillhandahåller utbildning och att myndigheten betalar ut bidrag till sådana oseriösa aktörer. Som en jämförelse konstaterar myndigheten att för huvudmän inom skolväsendet gör Skolinspektionen en omfattande ägar- och ledningsprövning av den (både den juridiska personen och de personer som finns inom en omfattande krets) som ansöker om tillstånd att bedriva skolverksamhet. Det föreligger dessutom inte enbart krav inledningsvis på ekonomiska förutsättningar i form av att verksamheten ska bedrivas så att den bär sina kostnader samt att det finns ekonomiskt utrymme för nödvändiga investeringar, utan också löpande krav på ekonomiska förutsättningar. Skolinspektionen har tillsyn över att regelverket följs och kan återkalla ett tillstånd att bedriva

skolverksamhet. En del av dessa huvudmän anordnar också yrkeshögskoleutbildningar. Visserligen är finansieringen till viss del olika mellan de två skolformerna, bland annat då arbetslivet medfinansierar utbildningarna inom yrkeshögskolan, men det är en stor skillnad avseende kontrollen av den som tillhandahåller utbildningar beroende på utbildningsform.

Myndigheten för yrkeshögskolan menar att det bör utredas om det även vid ansökan om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och eventuellt beviljas statsbidrag, ska göras en utökad ägar- och ledningsprövning av anordnaren. Myndigheten menar att det behöver utredas vilka ytterligare krav som ska ställas på bland annat ekonomisk redlighet och kompetens för den som vill anordna yrkeshögskoleutbildning.

3.4 Behov av författningsändringar

Tidigare hemställan avseende föreskrifter om fördelning och beräkning av statsbidrag eller särskilda medel samt verkställighet av 5 kap. YHF

Myndigheten för yrkeshögskolan vill även nämna den hemställan om att få meddela föreskrifter om fördelning och beräkning av statsbidrag eller särskilda medel samt verkställighet av 5 kap. YHF (MYH 2023/2984). Syftet med det utökade bemyndigandet för myndigheten att meddela föreskrifter är att kunna föreskriva om statsbidraget på ett tydligt och förutsägbart sätt. Myndigheten anförde i hemställan att det för en rättssäker och förutsägbär hantering av statsbidrag och särskilda medel, är önskvärt att myndigheten får meddela föreskrifter om ramarna inom vilka rekvisitering ska ske. Det är inte lämpligt att i varje beslut skriva likartade villkor för samtliga anordnare.

Personuppgifter för studerande vid tolkutbildningar inom folkbildningen

Under 2025 genomförs ett utvecklingsarbete för att utveckla Myndigheten för yrkeshögskolans hantering av tolkutbildningar inom folkbildningen. I detta arbete har myndigheten bland annat identifierat utvecklingsbehov kopplat till förbättrad kontroll i form av en utvecklad kunskap om vilka och hur många studerande som är i utbildning. En förutsättning för att göra detta är att myndigheten får hantera personuppgifter för studerande på tolkutbildningar inom folkbildningen, vilket myndigheten inte har möjlighet till i nuläget. Myndigheten kommer därför i närtid att lämna in en hemställan om en ändring i förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan och om ändring i förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk för att möjliggöra detta.

Krav under hela utbildningens gång

Myndigheten för yrkeshögskolan har i myndighetens föreskrifter och allmänna råd om ansökan om att anordna utbildning inom yrkeshögskolan (MYHFS 2020:5) föreskrivit om att den som ansöker om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan inte får vara försatt i konkurs eller ha skulder till det allmänna vid ansökan och fram till beslut. Av betänkandet Utredningen om framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31) framgår att det är önskvärt att ovan lyfts till förordning eller lag, vilket även Myndigheten för yrkeshögskolan ställer sig bakom samt att bestämmelserna inte enbart bör avse ansökan utan bör gälla under beslutets hela giltighet.

Rätt kompetens i rätt tid.



Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se